



Amasya Üniversitesi
Eğitim Fakültesi Dergisi
6(2), 367-397, 2017
Özgün araştırma makalesi

<http://dergi.amasya.edu.tr>

Öğretmen Adaylarının Alternatif Ölçme ve Değerlendirme Yaklaşımlarını Kullanmaya Yönelik Öz Yeterliklerinin İncelenmesi

Nilgün Yenice^{1*} Barış Özden² ve Gizem Alpak Tunç¹

¹Adnan Menderes Üniversitesi, Türkiye

²Milli Eğitim Bakanlığı, Türkiye

Alındı: 28.04.2017 - Düzeltildi: 28.10.2017 - Kabul Edildi: 31.10.2017

Atf: Yenice, N., Özden, B. & Alpak Tunç, G. (2017). Öğretmen Adaylarının Alternatif Ölçme ve Değerlendirme Yaklaşımlarını Kullanmaya Yönelik Öz Yeterliklerinin İncelenmesi. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(2), 367-397.

Öz

Bu çalışmanın amacı, öğretmen adaylarının alternatif ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarını kullanmaya yönelik öz yeterliklerinin incelenmesi olarak belirlenmiştir. Betimsel nitelikteki bu çalışmada ilişkiyel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, 2014-2015 akademik yılında Türkiye'nin batısında yer alan bir üniversitenin Sınıf Öğretmenliği, Fen Bilgisi Öğretmenliği ve Okul Öncesi Öğretmenliği Ana Bilim Dallarında öğrenim görmekte olan 493 öğretmen adayı oluşturmuştur. Öğretmen adaylarının alternatif

*Sorumlu Yazar: E-posta: nyenice@gmail.com

ISSN: 2146-7811, ©2017

ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarını kullanmaya yönelik öz yeterliklerini belirlemek amacıyla Buldur (2009) tarafından geliştirilen “Alternatif Değerlendirme Yaklaşımlarını Kullanmaya Yönelik Öz Yeterlik Ölçeği” kullanılmıştır. Verilerin analizinde betimsel istatistiklere ek olarak bağımsız örneklem için t-testi ve tek yönlü varyans analizinden yararlanılmıştır. Araştırma sonucunda, öğretmen adaylarının alternatif ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarını kullanmaya yönelik öz yeterliklerinin iyi düzeye yakın olduğu belirlenmiştir. Yapılan karşılaştırmalarda, öğretmen adaylarının alternatif ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarını kullanmaya yönelik öz yeterliklerinin cinsiyet değişkenine göre kız öğretmen adayları lehine anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Bununla birlikte öğretmen adaylarının alternatif ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarını kullanmaya yönelik öz yeterliklerinin sınıf düzeyi, ölçme ve değerlendirme ile ilgili ders alma ve öğrenim görülen anabilim dalı değişkenlerine göre bazı alt faktörlerde istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar gösterdiği belirlenmiştir. Ulaşılan sonuçlar kapsamında önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Alternatif Ölçme ve Değerlendirme Yaklaşımları, Öz Yeterlik, Öğretmen Adayları

Giriş

Son yıllarda öğretim programlarında hem öğretim anlayışı hem de öğretim sürecinin değerlendirilmesi konusunda önemli değişiklikler yapılmıştır. Öğretim programlarında geleneksel eğitim anlayışı, yerini çağdaş eğitim anlayışına bırakmıştır. Çağdaş eğitim anlayışına göre, öğrencilerin öğretim sürecinde aktif rol almaları beklenmekte ve öğrencilerin sadece ortaya koydukları ürünlerin değil; aynı zamanda aktif rol aldıkları sürecinde değerlendirilmesinin önemi vurgulanmaktadır (MEB, 2017). Çağdaş eğitim anlayışı ile birlikte öğrencilerin; sınırlı düzeyde bilgiye ulaşabildikleri ve bu bilgileri ezberledikleri öğrenme ortamları yerine, birçok veri toplama aracıyla sınırsız sayıda bilgiye kendilerinin ulaşmalarına imkân tanıyan öğrenme ortamları ön plana çıkmaya başlamıştır. Öğrencilerin aktif rol aldıkları sürecin değerlendirilmesinde kağıt-kalem testlerine dayalı geleneksel

değerlendirme tekniklerinin yetersiz kaldığı yapılan çalışmalarla ortaya konulmaktadır (Butler ve McMunn, 2006; Cohen, 1995; Çakıcı, 2008; Hein ve Price, 1994; Korkmaz, 2004). Dolayısıyla, öğretim sürecinin değerlendirilmesinde alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerinin kullanılmasının çağdaş eğitim anlayışına göre büyük önem taşıdığı söylenebilir.

Çağdaş eğitim anlayışının Türkiye'deki yansımalarına bakıldığında, öğretim programlarında alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerine eğitimin her kademesinde önem vermeye başlandığı görülmektedir. Türkiye'de yenilenen öğretim programlarında ölçme ve değerlendirmede esas alınan bakış açısı, ürün kadar sürecin de değerlendirildiği bir ölçme ve değerlendirme anlayışına dayanmaktadır. Bu nedenle, sürecin sonunda öğrencinin ortaya koyduğu öğrenme ürünü ile birlikte gösterdiği performansın da değerlendirilmesi önerilmiştir. Ayrıca, tamamlayıcı ölçme araç ve tekniklerinin kullanımı ile birlikte sürece dönük değerlendirme yaklaşımına önem verilerek, öğrencinin kendini ve akranını değerlendirme şansı bulduğu öz ve akran değerlendirme yaklaşımları benimsenmiştir (MEB, 2017). Yani, öğretim programlarının yenilenmesi ile programlardaki değerlendirme aşaması yerini alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerine bırakmıştır.

Alternatif ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarının uygulamadaki etkililiği öğretmenlerin niteliklerine bağlıdır (Saracaloğlu, Yenice ve Özden, 2013). Çağdaş eğitim anlayışına göre öğretmen; öğrenmeyi sağlama, sınıf yönetimi, değerlendirme, güven verme, mesleki ustalık, topluluk lideri ve aile üyeliği gibi görevleri üstlenmiş durumundadır. Buna göre; öğretmen sınıfını iyi yönetmeli, öğreteceği içeriği etkili sunmalı, öğrenmeyi sağlamalı, yansız değerlendirmeli, bilgi birikimi olmalı, danışman olmalı, mesleki etkinliği olmalı, mesleki etiği izlemeli ve güven vermelidir (Saracaloğlu, 2006). Dolayısıyla, öğretmen adaylarının sözü edilen niteliklere sahip olarak yetişmesi gerekmektedir. Aynı zamanda bu niteliklere sahip bir öğretmenin eğitimde istenilen başarıyı yakalaması için, bunu yapabileceğine ilişkin inanca sahip olması gerekir. Bu inançların hangi düzeyde olduğuna ise, öz yeterlik algısına

bakılarak karar verilebilir (Caymaz, 2008). İlgili alan yazın incelendiğinde yapılan çalışmalarda alternatif ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarının öğretmenler tarafından tam olarak uygulanmadığı, bunun sebepleri arasında öğretmenlerin bu konudaki bilgi eksiklikleri ve yetersizlikleri olduğu belirtilmektedir (Acat ve Demir, 2007; Cansız Aktaş, 2008; Cheng, 2006; Çakır ve Çimer, 2007; Demirelli, Canbazoglu, Kavak ve Bekçi, 2009; Doğan, Karakaya ve Gelbal, 2007; Erdal, 2007; Erdemir, 2007; Flowers, Delzell, Browder ve Spooner, 2005; Gelbal ve Kelecioğlu, 2007; Gömleksiz ve Bulut, 2006; Güven ve Eskitürk, 2007; Kanatlı, 2008; Okur, 2008; Şeker, 2007; Yayla, 2011). Bu durum; bireyin herhangi bir davranışı yerine getirmek için algılanan kapasitesi olarak tanımlanan öz yeterliğin, bireyin istenen davranışı gerçekleştirebilmesinde önemli rolü bulunmasıyla açıklanabilir. Çünkü, bireylerin belli bir görevi başarabileceğine dair inançları olan öz yeterliğin, kişinin göreve ilişkin davranışa teşebbüs edip etmemesini, bu davranıştaki devamlılığını, davranışa dair güdülenmesini ve sonuç olarak performansını etkilediği bilinmektedir (Kotaman, 2008). Yani, öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının alternatif ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarını kullanmak konusunda kendilerini ne kadar yeterli gördüklerinin onların bu yaklaşımları kullanmadaki performanslarını da etkileyeceği açıktır (Buldur, 2009). Bu yüzden, alternatif ölçme ve değerlendirme yaklaşımları hakkında yeterli bilgi sahibi olan ve öz yeterliği yüksek öğretmenlerin yetiştirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Dolayısıyla, öğretmen adaylarının alternatif ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarını kullanma konusundaki öz yeterlik düzeylerinin ve öz yeterliklerini etkileyen faktörlerin belirlenmesi bu noktada büyük önem taşımaktadır.

İlgili alan yazın incelendiğinde öğretmen adaylarının alternatif ölçme ve değerlendirme yaklaşımları hakkında yeterli olmadıklarını ortaya koyan birçok çalışmanın olduğu görülmektedir (Arslan ve Özpınar 2008; Birgin, 2007; Campbell ve Evans, 2000; Canbazoglu, Demirelli ve Kavak, 2010; Gömleksiz ve Kan, 2007; Karaca, 2003; Sağlam-Arslan, Avcı ve İyibil, 2008; Volante ve Fazio, 2007; Yapalak, Coşkun ve Sidekli,

2008). Aynı zamanda alan yazında öğretmen adaylarının alternatif ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarını kullanmaya yönelik öz yeterliklerini inceleyen araştırmalar da mevcuttur (Parmaksız, 2004; Duban ve Küçükylmaz, 2008; Çoklar ve Odabaşı, 2009; Banoğlu, 2009; Kuran ve Kanatlı 2009; Gömleksiz, Yıldırım ve Yetkiner, 2011; Metin, 2012; Duran, Mıhladız ve Balliel, 2013; Şahin ve Uysal, 2013; Şaşmaz-Ören, Ormancı ve Evrekli, 2014; Yenice, Özden ve Alpak, 2014). Ak ve Güvendi (2010) yaptıkları çalışmada ilköğretim öğretmenlerinin alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemlerini bilme ve kullanmaları hakkındaki görüşlerini belirlemişlerdir. Bal ve Doğanay (2010) ise çalışmalarında, öğrenci ve öğretmenlerin matematik dersinde yer alan alternatif ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarını algılama düzeylerini ve bunun uygulanabilirlik düzeyini ortaya koymuşlardır. Karamustafaoglu, Çağlak ve Meşeci (2012) yaptıkları çalışmada sınıf öğretmenlerinin alternatif ölçme değerlendirme konusunda yeterliklerini belirlemek ve farklı değişkenler açısından değerlendirmeyi amaçlamışlardır. Şaşmaz-Ören, Ormancı, Evrekli (2014) yaptıkları çalışmada sınıf öğretmenliği ve fen bilgisi öğretmen adaylarının tercih ettikleri alternatif ölçme değerlendirme yaklaşımları ile bu yaklaşımlara ilişkin öz-yeterliliklerini incelemişlerdir. Yenice, Özden ve Alpak (2014) çalışmalarında fen bilgisi öğretmen adaylarının alternatif ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarına yönelik öz yeterliklerinin ne düzeyde olduğunu ve öğretmen adaylarının öz yeterliklerini etkileyen değişkenlerin neler olduğunu araştırmışlardır.

Çağdaş eğitim anlayışının gerekliliğini yerine getirmek ve aynı zamanda yetiştirilen öğrencilerin sadece ortaya koydukları ürünleri değerlendirmek yerine; ortaya koyulan ürünler ile birlikte öğrencilerin geçirdikleri süreçleri de değerlendirmek verilen eğitimin niteliğinin geri dönütleri açısından oldukça büyük bir önem taşımaktadır. Bu noktada kilit rol oynayan öğretmenlere büyük görev düşmektedir. Ancak, öğretmenlerin bu görevi yerine getirebilmeleri için geleneksel ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarının yanı sıra alternatif ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarını kullanmaya yönelik bilgi ve

özyeterlik düzeylerinin yüksek olması gerekmektedir. Çünkü alternatif ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarının uygulamadaki etkililiği öğretmenlerin niteliklerine bağlıdır. Dolayısıyla farklı branşlarda görev yapacak olan öğretmen adaylarının alternatif ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarını kullanmaya yönelik özyeterliklerinin araştırılması, aldıkları lisans eğitiminin niteliğinin artırılması ve öğretmen adaylarının eksik hissettikleri noktaların belirlenmesi büyük bir öneme sahiptir. Dolayısıyla çalışmanın amacı, öğretmen adaylarının alternatif ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarını kullanmaya yönelik öz yeterliklerinin incelenmesi olarak belirlenmiştir. Bu temel amaç cümlesinden hareketle aşağıda belirtilen alt problemlere yanıt aranmıştır.

- Öğretmen adaylarının alternatif ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarını kullanmaya yönelik öz yeterlikleri ne düzeydedir?
- Öğretmen adaylarının alternatif ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarını kullanmaya yönelik öz yeterlikleri cinsiyet, sınıf düzeyi, ölçme ve değerlendirme ile ilgili ders alma ve öğrenim görülen anabilim dalı değişkenlerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Yöntem

Araştırma Modeli

Betimsel nitelikte olan bu araştırma, tarama modellerinden ilişkiyel tarama modelindedir. İlişkiyel tarama modelleri, iki ya da daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişim varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelleridir (Karasar, 2011).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, 2014-2015 akademik yılında Türkiye'nin batısında yer alan bir üniversitenin okul öncesi, sınıf ve fen bilgisi öğretmenliği anabilim dallarında öğrenim görmekte olan 493 öğretmen adayı oluşturmuştur.

Araştırmanın çalışma grubuna ilişkin bilgiler, Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1. Çalışma grubunun demografik özellikleri

Cinsiyet	f	%
Kız	377	76.5
Erkek	116	23.5
Sınıf Düzeyi	f	%
1.sınıf	127	25.8
2.sınıf	115	23.3
3.sınıf	123	24.9
4. sınıf	128	26.0
Ders Alma Durumu	f	%
Evet	281	57.0
Hayır	212	43.0
Öğrenim Görülen Ana Bilim Dalı	f	%
Sınıf Öğretmenliği	160	32.5
Fen Bilgisi Öğretmenliği	165	33.4
Okul Öncesi Öğretmenliği	168	34.1

Veri Toplama Araçları

Çalışmada veri toplama aracı olarak; öğretmen adaylarının alternatif ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarını kullanmaya yönelik öz yeterliklerini belirlemek amacıyla Buldur (2009) tarafından geliştirilen “*Alternatif Değerlendirme Yaklaşımlarını Kullanmaya Yönelik Öz Yeterlik Ölçeği*” kullanılmıştır. Ölçekte 15 olumlu ve 11 olumsuz olmak üzere toplam 26 madde yer almaktadır. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 26, en yüksek puan ise 130’dur. Ölçek, Likert tipi beşli dereceleme sistemine göre geliştirilmiş ve her madde için "Tamamen Katılıyorum", "Katılıyorum", "Kararsızım", "Katılmıyorum" ve "Tamamen Katılmıyorum" düzeyleri kullanılmıştır. Ölçeğe ilişkin araştırmacı tarafından gerçekleştirilen analizlerde ölçeğin toplamda %47.72’lik

varyans oranını açıklayan üç faktörden meydana geldiği belirlenmiştir. Söz konusu faktörler uygulamaya yönelik öz-yeterlilik, zorluklarla başa çıkmaya yönelik öz-yeterlilik ve kaynak kullanımına yönelik öz-yeterlilik olarak isimlendirilmiştir. Ölçeğe ilişkin Cronbach Alpha değeri ise .89 olarak belirlenmiştir (Buldur, 2009). Bu araştırmada ise çalışma grubunun farklılığından dolayı ölçeğe ilişkin güvenilirlik bulguları yeniden incelenmiştir. Yapılan güvenilirlik analizi sonucunda ölçeğe ilişkin Cronbach Alpha değeri .90 olarak hesaplanmıştır.

Veri Analizi

Verilerin çözümlenmesinde SPSS 20.0 paket programı kullanılmıştır. Veri toplama araçlarından elde edilen veriler, betimsel istatistikler (frekans, aritmetik ortalama, standart sapma ve yüzde) kullanılarak analiz edilmiştir.

Bağımsız gruplar için t-testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) çözümlene tekniklerinin kullanılabilmesi için, bağımlı değişken puanlarının bağımsız değişkenin her bir alt boyutunda normal dağılım göstermesi ve aynı zamanda varyansların homojen olması gerekmektedir (Büyüköztürk, 2008). Bu nedenle elde edilen alternatif ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarını kullanmaya yönelik öz yeterlik puanları için normallik testi yapılmış, dağılım grafiklerinin çarpıklık ve basıklık değerleri dikkate alınmış ve elde edilen puanların normallik varsayımını karşıladığı tespit edilmiştir ($p>.05$). Dolayısıyla, öğretmen adaylarının alternatif ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarını kullanmaya yönelik öz yeterlik puanlarının cinsiyet ve ölçme ve değerlendirmeye ile ilgili bir ders alma değişkenleri açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için bağımsız gruplar için t-testi; öğretmen adaylarının alternatif ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarını kullanmaya yönelik öz yeterlik puanlarının sınıf düzeyi ve öğrenim görülen anabilim dalı değişkenleri açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için ise tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Ayrıca ikili karşılaştırmalarda grup varyansları eşit olduğu varsayımı

karşılandığından Scheffe testinden yararlanılmıştır. Nitekim Scheffe testi, grup varyanslarının eşit olduğu varsayımı karşılandığında tercih edilen post hoc testlerinden biridir (Sipahi vd., 2008; akt: Can, 2014).

Bulgular

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt problemi, "Öğretmen adaylarının alternatif ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarını kullanmaya yönelik öz yeterlikleri ne düzeydedir?" şeklinde belirtilmişti. Bu alt probleme cevap aramak için öğretmen adaylarının, alternatif ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarını kullanmaya yönelik öz yeterlik ölçeği alt boyut ve toplam puanların aritmetik ortalama, standart sapma değerleri hesaplanmıştır. Öğretmen adaylarının, alternatif ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarını kullanmaya yönelik öz yeterlik ölçeğinden aldıkları alt boyut ve toplam puanların aritmetik ortalama, standart sapma ve en küçük ile en büyük değerleri Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Alternatif ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarını kullanmaya yönelik öz yeterlik ölçeği alt faktör ve toplam puan ortalamaları

Öz yeterlik	N	\bar{X}	SS	En Küçük	En Büyük
Uygulamaya yönelik öz yeterlik	493	3.97	.48	1.91	5.00
Zorluklarla başa çıkmaya yönelik öz yeterlik	493	3.35	.60	1.00	5.00
Kaynak kullanımına yönelik öz yeterlik	493	3.91	.49	2.50	5.00
Toplam	493	3.73	.43	1.89	5.00

Tablo 2 incelendiğinde, öğretmen adaylarının alternatif ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarını kullanmaya yönelik öz

yeterlik ölçeğinden aldıkları toplam puanların ortalamasının "3.73" olduğu görülmektedir. Beşli derecelendirmeye sahip ölçeklemelerde toplam puan değerinin madde sayısına bölünmesiyle madde başına düşen ortalama değer hesaplanabilmektedir. Bu hesaplama göre 1,00-1,80 puan aralığı "Tamamen Katılmıyorum", 1,80-2,60 puan aralığı "Katılmıyorum", 2,60-3,40 puan aralığı "Kararsızım", 3,40-4,20 puan aralığı "Katılıyorum" ve 4,20-5,00 puan aralığı "Tamamen Katılıyorum" olarak yorumlanabilmektedir. Ölçeğin beşli dereceleme özelliği göz önüne alındığında "3.73" ortalama değerinin "Katılıyorum" aralığına denk geldiği görülmektedir. Bu nedenle öğretmen adaylarının alternatif ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarını kullanmaya yönelik öz yeterlik düzeylerinin yüksek düzeye yakın olduğu söylenebilir. Benzer şekilde ölçeğin alt faktör puan ortalamaları dikkate alındığında, öğretmen adaylarının uygulamaya yönelik öz yeterlik ve kaynak kullanımına yönelik öz yeterlik boyutundan almış oldukları puan ortalamalarının "Katılıyorum" aralığına, zorluklarla başa çıkmaya yönelik öz-yeterlik alt boyutundan almış oldukları puan ortalamasının "Kararsızım" aralığına denk geldiği görülmektedir.

İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt problemi, "Öğretmen adaylarının alternatif ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarını kullanmaya yönelik öz yeterlikleri cinsiyet, sınıf düzeyi, ölçme ve değerlendirme ile ilgili ders alma ve öğrenim görülen anabilim dalı değişkenlerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermekte midir?" şeklinde belirtilmişti. Öğretmen adaylarının alternatif ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarını kullanmaya yönelik öz yeterlik ölçeğinin üç alt boyutuna verdikleri cevapların cinsiyet değişkenine göre değişim durumlarını belirlemek amacıyla bağımsız gruplar için t-testi uygulanmış ve analiz sonucu elde edilen veriler Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Cinsiyet değişkenine göre t-testi sonuçları

Öz yeterlik	Cinsiyet	N	\bar{X}	SS	t	p
Uygulamaya Yönelik Öz Yeterlik	Kız	377	3.99	.48	2.57	.010
	Erkek	116	3.86	.48	2	*
Zorluklarla Başa Çıkmaya Yönelik Öz Yeterlik	Kız	377	3.38	.60	2.34	.020
	Erkek	116	3.23	.58	2	*
Kaynak Kullanımına Yönelik Öz Yeterlik	Kız	377	3.94	.49	2.16	.031
	Erkek	116	3.82	.49	8	*
Toplam	Kız	377	3.75	.43	3.07	.002
	Erkek	116	3.61	.39	1	*

*p<.05

Tablo 3 incelendiğinde kız öğretmen adaylarının ölçeğin tüm alt boyut ve toplam puan ortalamalarının erkek öğretmen adaylarına göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Aynı zamanda, cinsiyet değişkenine göre değişim durumlarını belirlemek amacıyla yapılan bağımsız gruplar için t-testi sonuçlarına göre, öğretmen adaylarının ölçeğin tüm alt boyut ve toplam puan ortalamalarının kız öğretmen adayları lehine anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir (p<.05).

Öğretmen adaylarının alternatif ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarını kullanmaya yönelik öz yeterlik ölçeğinin üç alt boyutuna verdikleri cevapların sınıf düzeyi değişkenine göre değişim durumlarını belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi uygulanmış ve analiz sonucu elde edilen veriler Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Sınıf düzeyi değişkenine göre tek yönlü varyans analizi sonuçları

Öz yeterlik	Sınıf Düzeyi	N	\bar{X}	SS	F	p	Anlamlı fark
-------------	--------------	---	-----------	----	---	---	--------------

Uygulamaya Yönelik Yeterlik	Öz	1.sınıf	127	4.05	.44	6.52 5	.000*	1-3, 2-3
		2.sınıf	115	4.03	.44			
		3.sınıf	123	3.81	.50			
		4.sınıf	128	3.95	.51			
Zorluklarla Çıkmaya Öz Yeterlik	Başa	1.sınıf	127	3.37	.64	.289	.883	-
		2.sınıf	115	3.35	.56			
		3.sınıf	123	3.30	.56			
		4.sınıf	128	3.35	.62			
Kaynak Kullanımına Yönelik Yeterlik	Öz	1.sınıf	127	3.93	.52	1.54 7	.201	-
		2.sınıf	115	3.98	.48			
		3.sınıf	123	3.85	.47			
		4.sınıf	128	3.88	.48			
Toplam		1.sınıf	127	3.76	.44	2.66 5	.047*	1-3, 2-3
		2.sınıf	115	3.77	.41			
		3.sınıf	123	3.63	.39			
		4.sınıf	128	3.72	.46			

*p<.05

Öğretmen adaylarının ölçeğin "Uygulamaya Yönelik Öz Yeterlik" alt boyut puan ortalamalarının sınıf düzeyi değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir (p<.05). Elde edilen farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Scheffe testi sonuçlarına göre, 1. sınıfta öğrenim görmekte olan öğretmen adayları ile 3. sınıfta öğrenim görmekte olan öğretmen adayları arasında 1. sınıfta öğrenim görmekte olan öğretmen adayları lehine, aynı zamanda 2. sınıfta öğrenim görmekte olan öğretmen adayları ile 3. sınıfta öğrenim görmekte olan öğretmen adayları arasında 2. sınıfta öğrenim görmekte olan öğretmen adayları lehine farklılık gösterdiği belirlenmiştir.

Öğretmen adaylarının ölçeğin "Zorluklarla Başa Çıkmaya Yönelik Öz Yeterlik" ve "Ölçeğin Kaynak Kullanımına Yönelik Öz Yeterlik" alt boyut puan ortalamalarının sınıf düzeyi değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir (p>.05).

Öğretmen adaylarının ölçeğin toplam puan ortalamalarının sınıf düzeyi değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($p<.05$). Elde edilen farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Scheffe testi sonuçlarına göre, 1. sınıfta öğrenim görmekte olan öğretmen adayları ile 3. sınıfta öğrenim görmekte olan öğretmen adayları arasında 1. sınıfta öğrenim görmekte olan öğretmen adayları lehine, aynı zamanda 2. sınıfta öğrenim görmekte olan öğretmen adayları ile 3. sınıfta öğrenim görmekte olan öğretmen adayları arasında 2. sınıfta öğrenim görmekte olan öğretmen adayları lehine farklılık gösterdiği belirlenmiştir.

Öğretmen adaylarının alternatif ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarını kullanmaya yönelik öz yeterlik ölçeğinin üç alt boyutuna verdikleri cevapların ölçme ve değerlendirme ile ilgili bir ders alma değişkenine göre değişim durumlarını belirlemek amacıyla bağımsız grup t-testi uygulanmış ve analiz sonucu elde edilen veriler Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. Ölçme ve değerlendirme ile ilgili bir ders alma değişkenine göre t-testi sonuçları

Öz yeterlik	Ders Alma	N	\bar{X}	SS	t	p
Uygulamaya Yönelik Öz Yeterlik	Evet	281	3.91	.49	-	.004*
	Hayır	212	4.03	.46	2.884	
Zorluklarla Başa Çıkmaya Yönelik Öz Yeterlik	Evet	281	3.34	.59	-.249	.803
	Hayır	212	3.35	.61		
Kaynak Kullanımına Yönelik Öz Yeterlik	Evet	281	3.89	.48	-.951	.342
	Hayır	212	3.93	.51		
Toplam	Evet	281	3.69	.42	-	.109
	Hayır	212	3.76	.43		

* $p<.05$

Tablo 5 incelendiğinde ölçme ve değerlendirme ile ilgili ders almayan öğretmen adaylarının ölçeğin alt boyut ve toplam puan ortalamalarının ölçme ve değerlendirme ile ilgili ders alan öğretmen adaylarına göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Ölçme ve değerlendirme ile ilgili ders alma değişkenine göre değişim durumlarını belirlemek amacıyla yapılan bağımsız gruplar için t-testi sonuçlarına göre, öğretmen adaylarının “Uygulamaya Yönelik Öz Yeterlik” alt boyut puan ortalamalarının ölçme ve değerlendirme ile ilgili ders alma değişkenine göre ders almayan öğretmen adayları lehine anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($p < .05$).

Öğretmen adaylarının alternatif ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarını kullanmaya yönelik öz yeterlik ölçeğinin üç alt boyutuna verdikleri cevapların öğrenim görülüne anabilim dalı değişkenine göre değişim durumlarını belirlemek amacıyla bağımsız grup t-testi uygulanmış ve analiz sonucu elde edilen veriler Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6. Öğrenim görülen anabilim dalı değişkenine göre tek yönlü varyans analizi sonuçları

Öz yeterlik	Ana Bilim Dalı	N	\bar{X}	SS	F	p	Anlamlı fark
Uygulamaya Yönelik Öz Yeterlik	1.Sınıf Öğretmenliği	160	4.00	.47	4.535	.011*	2-3
	2.Fen Bilgisi Öğretmenliği	165	4.02	.45			
	3.Okul Öncesi Öğretmenliği	168	3.87	.51			
Zorluklarla Başa Çıkmaya Yönelik Öz	1.Sınıf Öğretmenliği	160	3.39	.58	1.929	.146	-
	2.Fen Bilgisi	165	3.37	.61			

Yeterlik	Öğretmenli ği 3.Okul Öncesi Öğretmenli ği	168	3.27	.59			
	1.Sınıf Öğretmenli ği	160	3.88	.51			
Kaynak Kullanımı na Yönelik Öz Yeterlik	2.Fen Bilgisi Öğretmenli ği	165	3.98	.47	2.32	.099	-
	3.Okul Öncesi Öğretmenli ği	168	3.87	.49	5		
	1.Sınıf Öğretmenli ği	160	3.76	.44			
Toplam	2.Fen Bilgisi Öğretmenli ği	165	3.74	.41	1.69	.184	-
	3.Okul Öncesi Öğretmenli ği	168	3.67	.43	6		

*p<.05

Öğretmen adaylarının alternatif ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarını kullanmaya yönelik öz yeterlik ölçeğinin alt boyut ve toplam puan ortalamalarının öğrenim görülen anabilim dalı değişkenine göre "Uygulama Yönelik Öz Yeterlik" alt boyutu dışında anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($p>.05$). "Uygulama Yönelik Öz Yeterlik" alt boyutunda elde edilen farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan scheffe testi sonuçlarına göre, fen bilgisi öğretmenliği ana bilim dalında öğrenim görmekte

olan öğretmen adayları ile okul öncesi öğretmenliği ana bilim dalında öğrenim görmekte olan öğretmen adayları arasında fen bilgisi öğretmenliği ana bilim dalında öğrenim görmekte olan öğretmen adayları lehine anlamlı bir farklılık gösterdiği belirlenmiştir.

Tartışma, Yorum ve Sonuç

Yapılan çalışmada öğretmen adaylarının alternatif ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarını kullanmaya yönelik öz yeterlik ölçeğinden almış oldukları puan ortalamasının "Katılıyorum" aralığında olduğu belirlenmiştir. Ayrıca çalışmada öğretmen adaylarının; "Uygulamaya Yönelik Öz Yeterlik" ve "Kaynak Kullanımına Yönelik Öz Yeterlik" boyutundan almış oldukları puan ortalamalarının "Katılıyorum" aralığına, "Zorluklarla Başa Çıkmaya Yönelik Öz Yeterlik" alt boyutundan almış oldukları puan ortalamasının "Kararsızım" aralığına denk geldiği tespit edilmiştir. Buradan hareketle, öğretmen adaylarının alternatif ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarını kullanmaya yönelik öz yeterliklerinin yüksek düzeye yakın olduğu söylenebilir. Bu durumun sınıf, fen bilgisi ve okul öncesi öğretmen adaylarının almış oldukları "Ölçme ve Değerlendirme", "Özel Öğretim Yöntemleri" ve "Fen Teknoloji Programı ve Planlama" gibi derslerde alternatif ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarını görmüş ve bu konular hakkında yeterli bilgiye sahip olmalarından kaynaklandığı söylenebilir (Şaşmaz-Ören, Ormancı ve Evrekli, 2014). Öğretmen adaylarının, öğretmenlik uygulaması dersi almış olup uygulamaya yönelik öz yeterliklerinin yüksek olması, bununla birlikte yeterli deneyime sahip olmadıkları için zorluklarla başa çıkmaya yönelik öz yeterliklerinin düşük olması beklendik bir durumdur. İlgili alan yazında yer alan çalışmalar incelendiğinde, benzer bulgulara rastlanılmaktadır (Banoğlu, 2009; Duban ve Küçükyılmaz, 2008; Çoklar ve Odabaşı, 2009; Duran, Mıhladız ve Ballıel, 2013; Gömleksiz, Yıldırım ve Yetkiner, 2011; Kuran ve Kanatlı 2009; Metin, 2012; Parmaksız, 2004; Şahin ve Uysal, 2013; Şaşmaz-Ören, Ormancı ve Evrekli, 2014; Yenice, Özden ve Alpak,

2014).Şaşmaz Ören vd., (2011) tarafından yapılan araştırmada fen ve teknoloji öğretmen adaylarının kendilerini alternatif değerlendirme öz yeterlilik ölçeğinden en iyi gördükleri alanın "Uygulamaya Yönelik Öz Yeterlik", en zayıf gördükleri alanın ise "Zorluklarla Başa Çıkmaya Yönelik Öz Yeterlik" olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Benzer şekilde Yenice vd., (2014) çalışmalarında fen bilgisi öğretmen adaylarının "Uygulama Yönelik Öz Yeterlik"lerinin en yüksek, "Zorluklarla Başa Çıkmaya Yönelik Öz Yeterlikleri"nin ise en düşük olduğunu tespit etmişlerdir. İzci, Göktaş ve Şad (2014) çalışmalarında öğretmen adaylarının alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerini kullanabilme açısından kendilerini "Yeterli" ya da "Kısmen Yeterli" düzeyde gördüklerini belirlemişlerdir. Metin (2012) çalışmasında öğretmen adaylarının "Uygulamaya Yönelik Öz Yeterlik"lerinin ve "Kaynakların Kullanımına Yönelik Öz Yeterlik"lerinin iyi düzeyde, "Sorunların Üstesinden Gelmeye Yönelik Öz Yeterlik"lerinin ise orta düzeyde olduğu sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca Banoğlu (2009) çalışmasında öğretmenlerin alternatif değerlendirme yöntemleri konusunda kendilerini "Çoğunlukla Yeterli" buldukları sonucuna ulaşmıştır. Buna karşın yapılan bazı çalışmalarda ise, katılımcıların alternatif ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarına ilişkin öz yeterliliklerinin düşük olduğu tespit edilmiştir (Güneş, Şener Dilek, Hoplan, Çelikoğlu ve Demir, 2010; Kilmen, Akın-Kösterelioğlu ve Kösterelioğlu, 2007). Özenç ve Çakır (2015) çalışmalarında sınıf öğretmenlerinin MEB'in belirlemiş olduğu yeterlik alanında 24 performans göstergesinden ortalama 13.4'ünü uyguladığını ve sınıf öğretmenlerinin alternatif ölçme ve değerlendirmede yetersiz olduklarını tespit etmişlerdir. Benzer şekilde Evin Gencil ve Özbaşı'nın araştırmalarını 2013 yılında gerçekleştirdikleri dikkate alındığında, alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerinin eğitim sistemimize girmesinin üzerinden sekiz yıl geçtiği ve halen hizmet öncesi eğitimde verilen alternatif ölçme ve değerlendirme ile ilgili eğitimlerin yetersiz olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Öğretmen adaylarının alternatif ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarını kullanmaya yönelik öz yeterliliklerinin cinsiyet

değişkenine göre değişimini belirlemek amacıyla yapılan analizler sonucunda; öğretmen adaylarının ölçeğin tüm alt boyut ve toplam puan ortalamalarının, kız öğretmen adayları lehine anlamlı bir farklılık gösterdiği belirlenmiştir. İlgili alan yazın incelendiğinde benzer araştırma bulgularına ulaşıldığı görülmüştür (Çağlak ve Meşeci, 2012; Güneş, 2007; Karamustafaoğlu, Parmaksız, 2004; Okur, 2008; Okur ve Azar, 2011; Şaşmaz-Ören vd., 2014; Yenice vd., 2014). Yenice vd. (2014) çalışmalarında fen bilgisi öğretmen adaylarının "Kaynak Kullanımına Yönelik Özyeterlik"leri alt boyutu dışında diğer alt boyut ve toplam puanlarda kız öğretmen adayları lehine anlamlı farklılık gösterdiğini tespit etmişlerdir. Şaşmaz Ören vd. (2014) çalışmalarında öğretmen adaylarının, alternatif ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarını kullanmaya yönelik öz yeterliklerinin cinsiyet değişkenine göre "Uygulamaya Yönelik Öz Yeterlik" alt boyutu dışındaki alt boyut ve toplam puanlarda kız öğretmen adayları lehine anlamlı bir farklılık gösterdiği sonucuna ulaşmışlardır. Karamustafaoğlu, Çağlak ve Meşeci (2012) gerçekleştirdikleri çalışmalarında, sınıf öğretmenlerinin alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerini kullanmalarına yönelik görüşlerinin cinsiyet açısından bayan öğretmenler lehine anlamlı bir farklılık gösterdiğini belirlemişlerdir. Benzer şekilde Okur ve Azar'ın (2011) yaptığı çalışmada da öğretmenlerin alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerini kullanmalarına yönelik görüşlerinin cinsiyet açısından anlamlı bir farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Sözü edilen çalışma bulgularının eldeki mevcut araştırma bulgusunu destekler nitelikte olduğu söylenebilir. Buna karşın Parmaksız (2004) çalışmasında sosyal bilgiler öğretmenlerinin alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemlerine yönelik öz yeterlik algularında erkek öğretmenler lehine anlamlı bir farklılık bulmuştur. Benzer bir sonuca Okur (2006)'un çalışmasında da rastlanılmaktadır. Ayrıca, Metin (2012) sınıf öğretmenleri ile yaptığı çalışmasında kız ve erkek öğretmen adaylarının alternatif ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarını kullanmaya yönelik öz yeterliklerinin benzer olduğunu ve cinsiyete göre öz yeterliklerinin anlamlı bir farklılık göstermediğini tespit

etmiştir. Benzer şekilde Ak ve Güvendi (2010), Bal ve Doğanay (2010), Banoğlu (2009) ve Nazlıççek ve Akarsu (2008) tarafından yapılan çalışmalarda da öğretmenlerin cinsiyetlerine göre alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemlerine ilişkin tutumlarının ve öz yeterlik algılarının değişmediği ve benzer sonuçlara ulaşıldığı tespit edilmiştir.

Öğretmen adaylarının alternatif ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarını kullanmaya yönelik öz yeterliklerinin sınıf düzeyi değişkenine göre değişimini belirlemek amacıyla yapılan analizler sonucunda; öğretmen adaylarının ölçüğün "Uygulamaya Yönelik Öz Yeterlik" alt boyut ve toplam puan ortalamalarının sınıf düzeyine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Bununla birlikte elde edilen farklılıkların hangi gruplar arasında olduğuna ilişkin yapılan analizler sonucunda, "Uygulamaya Yönelik Öz Yeterlik" alt boyut ve toplam puan ortalamalarında 1. sınıf öğretmen adayları ile 2. ve 3. sınıf öğretmen adayları arasında 1. sınıf öğretmen adayları lehine anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Özyeterlik, tecrübe ve deneyime bağlı bir duygudur (Bandura, 1986). Bu bağlamda 4. sınıf öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması gibi uygulama derslerine katılmalarına bağlı olarak öz yeterlik algılarının diğer sınıf düzeylerinden daha yüksek çıkması beklenmektedir. Ancak elde edilen sonuç bu durumun tam tersidir. Bu durumun 1. sınıfta öğrenim görmekte olan öğretmen adaylarının YGS ve LYS sınavlarından başarı ile çıkıp öğrenim gördükleri anabilim dalını kazanıp gelmelerine bağlı olarak öz yeterliklerinin yüksek olmasından kaynaklandığı söylenebilir. Buna karşın, öğretmen adaylarının "Kaynak Kullanımına" ve "Zorluklarla Başa Çıkmaya Yönelik Öz Yeterlik" alt boyut puanlarının sınıf düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. İlgili alan yazın incelendiğinde, benzer bulgulara ulaşıldığı görülmüştür (Köseoğlu, Yılmaz, Gerçek ve Soran, 2007; Metin, 2012; Özçelik ve Kurt, 2007; Şahin ve Ersoy, 2009; Yenice vd., 2014). Şahin ve Ersoy (2009) yaptıkları çalışmalarında, 4. sınıfta öğrenim görmekte olan öğretmen adaylarının 3. sınıfta öğrenim görmekte olan öğretmen

adaylarına göre, alternatif ölçme ve değerlendirme konusundaki öz yeterlik düzeylerine ilişkin algı puan ortalamalarının daha yüksek olduğunu tespit etmişlerdir. Sözü edilen çalışma bulgularının eldeki araştırma bulgusunu destekler nitelikte olduğu söylenebilir. Buna karşın Şaşmaz Ören vd. (2014) çalışmalarında, öğretmen adaylarının alternatif ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarını kullanmaya yönelik öz yeterlik ölçeği toplam puan ortalamalarının sınıf düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşmışlardır.

Öğretmen adaylarının alternatif ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarını kullanmaya yönelik öz-yeterliklerinin ölçme ve değerlendirme ile ilgili ders alma değişkenine göre incelendiği çalışmada, öğretmen adaylarının öz yeterliklerinin ölçme ve değerlendirme ile ilgili ders alma değişkenine göre "Uygulamaya Yönelik Öz Yeterlik" alt boyut puanları dışında anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Ayrıca ölçeğin alt boyut ve toplam puan ortalamaları incelendiğinde, ölçme ve değerlendirme ile ilgili ders almayan öğretmen adaylarının, ölçme ve değerlendirme ile ilgili ders alan öğretmen adaylarına göre ölçeğin alt boyut ve toplam puan ortalamalarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ölçme ve değerlendirme ile ilgili ders alan öğretmen adayları alternatif ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarını hazırlama, uygulama ve analiz etme sürecinin uzun ve zaman alıcı olduğunu gördüklerinden dolayı bu teknikleri derslerinde kullanmak istemeyebilir. Bu durum ölçme ve değerlendirme ile ilgili ders alan öğretmen adaylarının bu değerlendirme yaklaşımlarını kullanmaya yönelik özyeterliklerinin düşmesinin nedeni olarak verilebilir. İlgili alan yazın incelendiğinde öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının ölçme ve değerlendirme ile ilgili ders alma değişkenine göre öz yeterlik algılarının değişmediğini vurgulayan çalışmalara rastlanılmaktadır (Akdağ, 2011; Balcı ve Tekkaya, 2000; Eğri, 2006). Yenice vd., (2014) çalışmalarında fen bilgisi öğretmen adaylarının alternatif ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarını kullanmaya yönelik öz yeterliklerinin ölçme ve değerlendirme

ile ilgili ders alma değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediğini tespit etmişlerdir. Buna karşın Zhang-Burry-Stock (2003) çalışmasında öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme ile ilgili eğitim düzeyleri arttıkça, kendilerini bu alanda daha yeterli hissettikleri sonucuna ulaşmıştır. Benzer şekilde Haynie (1992) çalışmasında gerek lisans gerekse yüksek lisans eğitimleri sırasında ölçme ve değerlendirme ile ilgili ders alan öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme dersi almayan öğretmenlere göre özellikle "Uygun Çeldiriciler Yazma, Cevap Anahtarı Hazırlama, Geçerlik, Kullanışlık" alanlarında daha başarılı olduklarını tespit etmiştir.

Araştırmadan elde edilen diğer bir sonuç ise, öğretmen adaylarının alternatif ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarını kullanmaya yönelik öz yeterlik ölçeği alt boyut ve toplam puanlarının öğrenim görülen anabilim dalı değişkenine göre, "Uygulamaya Yönelik Özyeterlik" alt boyutu dışında diğer alt boyut ve toplam puan ortalamalarında anlamlı bir farklılık göstermediği şeklindedir. Bu sonuca göre öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri anabilim dallarına göre özyeterliklerinin birbirine benzer düzeyde olduğu söylenebilir. Nitekim Şaşmaz Ören vd. (2014) çalışmalarında fen bilgisi ve sınıf öğretmeni adaylarının alternatif ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarını kullanmaya yönelik öz yeterliklerinin birbirine benzer olduğu sonucuna ulaşmışlardır. "Uygulamaya Yönelik Özyeterlik" alt boyut puan ortalamaları arasındaki anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan analizler sonucunda, fen bilgisi öğretmen adayları ile okul öncesi öğretmen adayları arasında fen bilgisi öğretmen adayları anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir. Bu sonuç, alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin uygulanabilirliğinde problem çözme, bilimsel süreç becerilerinin kullanılmasının ve geliştirilmesinin önemini akla getirebilir. Fen bilgisi öğretmen adaylarının aldıkları derslerin içerikleri itibariyle bilimsel süreç becerilerini kullanmaya daha yatkın oldukları düşünülebilir. Dolayısıyla, fen bilgisi öğretmen adaylarının okul öncesi öğretmen adaylarına göre öz yeterliklerinin yüksek olması beklendik bir sonuçtur. İlgili alan yazın incelendiğinde

öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarını kullanmaya yönelik öz yeterlik algılarının öğrenim görülen anabilim dalı değişkenine göre değişmediğini vurgulayan çalışmalara rastlanılmaktadır (İzci, Göktaş ve Şad, 2014; Metin, 2012; Şaşmaz Ören vd., 2014). Dolayısıyla mevcut araştırma bulgusu ile alan yazında yer alan çalışmaların birbirini desteklediği söylenebilir.

Özetle, öğretmen adaylarının alternatif ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarını kullanmaya yönelik öz yeterliklerinin yüksek düzeye yakın olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca öğretmen adaylarının alternatif ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarını kullanmaya yönelik öz yeterliklerinin cinsiyet, sınıf düzeyi, ölçme ve değerlendirme ile ilgili ders alma ve öğrenim görülen anabilim dalı değişkenleri açısından alt boyut ve toplam puanlarda anlamlı farklılıklar gösterdiği tespit edilmiştir.

Öneriler

Varılan sonuçlar kapsamında aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir.

- Doğrudan yaşantıların öz yeterlik algısı üzerinde büyük etkisi olduğu düşünülürse, öğretmen yetiştiren eğitim kurumlarında, öğretmen adaylarının alternatif ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarını kullanmaya yönelik öz yeterlik düzeylerinin geliştirilmesine yönelik uygulamalara yer verilebilir. Örneğin, Eğitim Fakültelerinde "Öğretmenlik Uygulaması" dersine daha fazla zaman ayrılabilir, öğretmen adaylarının staj yaptıkları okullarda daha çok derse girip yaşantı geçirmeleri, bu sayede öğretmenlik konusunda daha deneyimli hale gelmeleri sağlanabilir.

- Erkek öğretmen adaylarının öz yeterlik algılarının geliştirilmesine yönelik çalışmalar yapılabilir.

- Öğretmen adaylarının alternatif ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarını kullanmaya yönelik öz yeterlik puan ortalamalarının 1. sınıfta yüksek olup, sınıf düzeyi arttıkça öz yeterliklerinin düşmesinin nedenleri araştırılabilir.

• Araştırma sınıf, fen bilgisi ve okul öncesi öğretmen adayları ile sınırlı olduğundan, diğer bölümlerdeki öğretmen adaylarının da yer aldığı alternatif ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarını kullanmaya yönelik öz yeterliklerinin araştırıldığı bir çalışmanın yapılması önerilebilir.

Kaynaklar

- Acat, B. M. ve Demir, E. (2007). İlköğretim programlarındaki alternatif değerlendirme yöntemlerinin uygulanmasında karşılaşılan sorunlara ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşleri. *I. Ulusal İlköğretim Kongresi*, Ankara.
- Ak, E. ve Güvendi, M. (2010). Assessment of the degree to which primary school teachers use alternative assessment and evaluation methods. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 2, 5599-5604.
- Akdağ, G. (2011). Fen ve teknoloji öğretmenlerinin ölçme-değerlendirmeye ilişkin yeterlilik algıları ve görüşleri (Adıyaman ili örneği). Yayınlanmış yüksek lisans tezi, Adıyaman Üniversitesi, Adıyaman.
- Bal, A. P. ve Doğanay, A. (2010). Matematik öğretiminde öğretmen ve öğrencilerin alternatif ölçme ve değerlendirmeyi algılamaları. *Elementary Education Online*, 9(3), 851-874.
- Balcı, E. ve Tekkaya, C. (2000). Ölçme ve değerlendirme tekniklerine yönelik bir ölçeğin geliştirilmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 42-50.
- Bandura, A. (1986). *Social foundations of thought and action: A social cognitive theory*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall, Inc.
- Banoğlu, C. (2009). Bilişim teknolojileri öğretmenlerinin alternatif değerlendirme yöntemlerine yönelik yeterlilik düzeyleri. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Buldur, S. (2009). Fen bilgisi öğretmen adaylarının alternatif ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarına yönelik okuryazarlık ve öz yeterlik düzeylerinin geliştirilmesi.

- Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.
- Butler, S. M. ve McMunn N. D. (2006). *A teacher's guide to classroom assessment: understanding and using assessment to improve student learning*. First Edition, San Francisco : Jossey-Bass.
- Büyüköztürk, Ş. (2008). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı: istatistik, araştırma deseni SPSS uygulamaları ve yorum*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Can, A. (2014). *SPSS ile bilimsel araştırma sürecinde nicel veri analizi*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Cansız Aktaş, M. (2008). Öğretmenlerin yeni ortaöğretim matematik öğretim programının ölçme değerlendirme boyutuna bakışlarının incelenmesi. Yayınlanmamış doktora tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Caymaz, B. (2008). Fen ve teknoloji ve sınıf öğretmeni adaylarının fen ve teknoloji okuryazarlığına ilişkin öz yeterlik algıları. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Cheng, H. M. (2006). Junior secondary science teachers' understanding and practice of alternative assessment in Hong Kong: Implications for teacher professional development. *Canadian Journal of Science, Mathematics and Technology Education*, 6(3), 227-243.
- Cohen, K. M. (1995). Achieving positive attitudes toward science through alternative assessments. Unpublished PhD Thesis. (UMI No. 1380599).
- Çakıcı, Y. (2008). *Fen ve teknoloji öğretiminde yapılandırıcı yaklaşım*. Ö. Taşkın (Ed.), Fen ve teknoloji öğretiminde yeni yaklaşımlar. (ss. 1-19) içinde. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Çakır, İ. ve Çimer, O. S. (2007). Fen ve teknoloji öğretmenlerinin alternatif ölçme değerlendirme konusundaki yeterlilikleri ve uygulamada karşılaşılan problemler. *I. Ulusal İlköğretim Kongresi*, Ankara.

- Çoklar, A. N. ve Odabaşı, H. F. (2009). Eğitim teknolojisi standartları açısından öğretmen adaylarının ölçme ve değerlendirme öz-yeterliklerinin belirlenmesi. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi, 27*, 1-16.
- Demirelli, H., Canbazoglu, S., Kavak , N. ve Bekci , N. (2009). Science teachers' competencies about alternative assessment methods. *European Science Education Research Association Conference, Istanbul*.
- Doğan, N. , Karakaya, İ. ve Gelbal, S. (2007). İlköğretim öğretmenlerinin ölçme araçlarıyla ilgili yeterlik algıları ve bu araçları kullanma durumları. *I.Ulusal İlköğretim Kongresi, Ankara*.
- Duban, N. ve Küçükyılmaz, E. A. (2008). Sınıf öğretmeni adaylarının alternatif ölçme-değerlendirme yöntem ve tekniklerinin uygulama okullarında kullanımına ilişkin görüşleri. *İlköğretim Online, 7(3)*, 769-784.
- Duran, M., Mıhladız, G. ve Ballıel, B. (2013). İlköğretim öğretmenlerinin alternatif değerlendirme yöntemlerine yönelik yeterlik düzeyleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi, 2(2)*, 26-37.
- Eğri, G. (2006). Coğrafya öğretmenlerinin ölçme değerlendirme yapabilme yeterlilikleri. Yayınlanmış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Erdal, H. (2007). 2005 İlköğretim matematik programı ölçme değerlendirme kısmının incelenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- Erdemir, A. Z. (2007). İlköğretim ikinci kademe öğretmenlerinin ölçme değerlendirme tekniklerini etkin kullanabilme yeterliklerinin araştırılması. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş.
- Evin Gencil İ. ve Özbaşı D. (2013). Öğretmen adaylarının ölçme ve değerlendirme alanına yönelik yeterlik algılarının incelenmesi. *İlköğretim Online, 12*, 190-201.

- Flowers, C., Ahlgrim-Delzell, D., Browder, D. and Spooner, F. (2005). Teachers' perceptions of alternate assessments. *Research & Practice for Persons with Severe Disabilities*, 30(2), 81-92.
- Gelbal, S. ve Kelecioğlu, H. (2007). Öğretmenlerin Ölçme ve Değerlendirme Yöntemleri Hakkındaki Yeterlik Algıları ve Karşılaştıkları Sorunlar, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33, 135-145.
- Gömleksiz, N. M. ve Bulut, İ. (2006). Yeni fen ve teknoloji dersi öğretim programına ilişkin öğretmen görüşleri. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(2), 173-192.
- Gömleksiz, M.N., Yıldırım, F., ve Yetkiner, A. (2011). Hayat bilgisi dersinde alternatif ölçme değerlendirme tekniklerinin kullanımına ilişkin öğretmen görüşleri. *E-Journal of New World Science Academy*, 6(1), 823-840.
- Güneş, T., Şener Dilek, N., Hoplan, M., Çelikoğlu, M. ve Demir, E. S., (2010). Öğretmenlerin alternatif değerlendirme konusundaki görüşleri ve yaptıkları uygulamalar. *International Conference on New Trends in Education and Their Implications*, Antalya.
- Güven, B. ve Eskinürk, M. (2007). Sınıf öğretmenlerinin ölçme ve değerlendirmede kullandıkları yöntem ve teknikler. *16. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi*, Tokat.
- Haynie, W. J. (1992). Post hoc analysis of test items written by technology education teachers. *Journal of Technology Education*, 4(1), 27-40.
- Hein, G. E. ve Price, S. (1994). *Active assessment for active science a guide for elementary school teachers*. Portsmouth: Heinemann.
- İzci, E., Göktaş, Ö. ve Şad, S. N. (2014). Öğretmen adaylarının alternatif ölçme değerlendirmeye ilişkin görüşleri ve yeterlilik algıları. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(2), 37-57.
- Kanatlı, F. (2008). *Alternatif ölçme ve değerlendirme teknikleri konusunda sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi,

- Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,
Hatay.
- Karamustafaoglu, S., Cağlak, A., ve Meşeci, B. (2012). Alternatif ölçme değerlendirme araçlarına ilişkin sınıf öğretmenlerinin öz yeterlilikleri. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 1(2)*, 167-179.
- Karasar, N. (2007). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kilmen, S., Akın-Kösterelioğlu, M. ve Kösterelioğlu, İ. (2007). Öğretmen adaylarının ölçme değerlendirme araç ve yaklaşımlarına ilişkin yeterlik algıları. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 7(1)*, 129-140.
- Korkmaz, H. (2004). *Fen ve teknoloji eğitiminde alternatif değerlendirme yaklaşımları*. Ankara: Yeryüzü Yayınevi.
- Kotaman, H. (2008). Özyeterlilik inancı ve öğrenme performansının geliştirilmesine ilişkin yazın taraması. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 21(1)*, 111-133.
- Köseoğlu, P., Yılmaz, M., Gerçek, C., ve Soran, H. (2007). Bilgisayar kursunun bilgisayara yönelik başarı, tutum ve öz-yeterlilik inançları üzerine etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 33*, 203-209.
- Kuran, K. ve Kanatlı, F. (2010). Alternatif ölçme değerlendirme teknikleri konusunda sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin değerlendirilmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 6(12)*, 209-234.
- Okur, M. (2006). 4. ve 5. sınıf öğretmenlerinin fen ve teknoloji dersinde kullanılan alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans Tezi, Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Zonguldak.
- Okur, M. ve Azar, A. (2011). Fen ve teknoloji dersinde kullanılan alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerine ilişkin öğretmen görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi, 19(2)*, 387-400.
- Özçelik, H. ve Kurt, A. A. (2007). İlköğretim öğretmenlerinin bilgisayar öz yeterlilikleri: Balıkesir ili örneği. *İlköğretim Online, 6(3)*, 441-451.

- Metin, M. (2010). *Fen ve teknoloji öğretmenleri için hazırlanan performans değerlendirmeye yönelik hizmet içi eğitim kursunun etkililiği*. Yayınlanmamış doktora tezi, KTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Metin, M. (2012). Investigation of primary students' opinions about using performance assessment in science and technology course with respect to the different variables, *Asia-Pacific Forum on Science Learning and Teaching*, 13(2).
- MEB, (2013). *Fen bilimleri dersi (3. 4. 5. 6. 7. ve 8.) öğretim programı*. Ankara: Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- Nazlıçipek, N. ve Akarsu, F. (2008). Fizik, kimya ve matematik öğretmenlerinin değerlendirme araçlarıyla ilgili yaklaşımları ve uygulamaları. *Education and Science*, 33(149), 18-29.
- Okur, M. ve Azar, A. (2011). Fen ve teknoloji dersinde kullanılan alternatif ölçme tekniklerine ilişkin öğretmen görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19(2), 387- 400.
- Özenci, M. ve Çakır, M. (2015). Sınıf öğretmenlerinin alternatif ölçme ve değerlendirme yeterliklerinin belirlenmesi. *İlköğretim Online*, 14(3), 914-933.
- Parmaksız, R. (2004). *Aktif öğrenme ve alternatif değerlendirme yaklaşımlarının sosyal bilgiler öğretiminde kullanılabilirliği*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Zonguldak Karaelmas Üniversitesi, Zonguldak.
- Saracaloğlu, A. S. (2006). 21. yüzyılda öğretmen adaylarının nitelikleri. *Atatürk ve Cumhuriyete Armağan*, 1, 253-290.
- Saracaloğlu, A. S., Yenice, N., Özden, B. (2013). Fen Bilgisi, Sosyal Bilgiler ve Sınıf Öğretmeni adaylarının öğretmen öz-yeterlik algılarının ve akademik kontrol odaklarının incelenmesi, *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34, 227-250.
- Şahin, Ç. ve Ersoy, E. (2009). Sınıf öğretmeni adaylarının yeni ilköğretim programındaki ölçme-değerlendirme konusundaki yeterlilik düzeylerine ilişkin algıları. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18(2), 363-386.

- Şahin, M. ve Uysal, İ. (2013). Öğretmen adaylarının ölçme ve değerlendirme konusundaki öz-yeterlik algılarının incelenmesi. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 2(2)*, 190-207.
- Şaşmaz Ören, F., Ormancı, Ü. ve Evrekli, E. (2011). Fen ve teknoloji öğretmen adaylarının alternatif ölçme-değerlendirme yaklaşımlarına yönelik öz-yeterlilik düzeyleri ve görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri, 11(3)*, 1675-1698.
- Şaşmaz Ören, F., Ormancı, Ü. ve Evrekli, E. (2014). Öğretmen adaylarının tercih ettikleri alternatif ölçme-değerlendirme yaklaşımları ile bu yaklaşımlara ilişkin öz-yeterlilikleri. *Eğitim ve Bilim, 173*, 103- 117.
- Şeker, S. (2007). Yeni ilköğretim altıncı sınıf fen ve teknoloji dersi öğretim programının öğretmen görüşleri ışığında değerlendirilmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Yayla, G. (2011). Fen ve teknoloji öğretmenlerinin tecrübeleriyle alternatif ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarına yönelik öz yeterlilikleri arasındaki ilişki. *2nd International Conference on New Trends in Education and Their Implications*, Antalya.
- Yenice, N., Özden, B. ve Alpak, G. (2014).Fen bilgisi öğretmen adaylarının alternatif ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarını kullanmaya yönelik öz yeterliklerinin incelenmesi. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi 5(2)*,17-29.
- Zhang, Z. and Burry-Stock, A. J. (2003). Classroom assessment practices and teachers' self-perceived assessment skills. *Applied Measurement In Education, 16(4)*, 323–342.

Examination of The Self-Efficacy of Pre-Service Teachers About the Use of Alternative Assessment Approaches

Nilgün Yenice^{1,†} Barış Özden² and Gizem Alpak Tunç¹

¹Adnan Menderes University, Turkey

²Ministry of National Education, Turkey

Received: 28.04.2017 - Revised: 28.10.2017 - Accepted: 31.10.2017

Citation: Yenice, N., Özden, B. & Alpak Tunç, G. (2017). Examination of The Self-Efficacy of Pre-Service Teachers About the Use of Alternative Assessment Approaches. *Amasya Education Journal, 6(2), 367-397.*

Summary

Problem Statement: In recent years, important changes have been made in curriculum both in terms of teaching understanding and evaluation of teaching process. Traditional education approach in curriculum has left its place to contemporary education approach. Learning environments that allow them to access an infinite number of information through many data collection tools have started to the forefront with a contemporary education approach instead of learning environments in which limited information is available and memorized by this knowledge. Studies have showed that traditional evaluation techniques are inefficient for evaluating the process in which students are actively involved (Butler & McMunn, 2006; Cohen, 1995; Çakıcı, 2008; Hein & Price, 1994; Korkmaz, 2004). Therefore, it can be said that the use of alternative measurement and evaluation techniques in the evaluation of the teaching process is a great importance according to the contemporary education approach. The efficiency of alternative assessment approaches implementation

[†]Corresponding author: E-mail: nyenice@gmail.com

depends on the qualifications of the teachers (Saracaloğlu, Yenice & Özden, 2013). Accordingly, there is a need to educate high self-efficacy teachers who have adequate knowledge of alternative assessment approaches. It is important to determine the factors affecting the self-efficacy levels and the self-efficacy levels of the teacher candidates about the use of alternative assessment approaches.

Purpose of the Study: The aim of this study is to analyze the self-efficacy of pre-school, primary and science education pre-service teachers about the use of alternative assessment approaches.

Method(s): The study was designed as descriptive research and employed a relational model. The participants of the study were 493 pre-service teachers attending the division of pre-school, primary and science education at the faculty of education at a university in the west of Turkey, during the academic year of 2014-2015. In order to analyze the self-efficacy of pre-service teachers about the use of "Self-efficacy Scale for Alternative Evaluation Approaches" developed by Buldur (2009) was used. The collected data were analyzed to preferred mean and standard deviation. In comparisons t-tests and OneWay ANOVA for independent samples was employed. The Cronbach coefficient for the scale as a whole was found to be .90.

Findings and Discussions: The findings of the study showed that the pre-service teachers had good levels of self-efficacy about the use of alternative assessment approaches. In the comparisons it was found that their self-efficacy varied based on the variables of gender, grade level, taking courses on measurement and evaluation and department.

Conclusions and Recommendations: Based on the conclusions given above, the following suggestions are offered in order to guide future studies. Further studies may be done to improve the self-efficacy perceptions of male teacher candidates.

Keywords: Alternative Assessment Approaches, Self-Efficacy, Pre-Service Teachers